EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 30.9.2024
COM(2024) 406 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

Prvo poročilo o izvajanju večletnih načrtov za Severno morje in zahodne vode ter ribištvo, ki izkorišča te staleže, ter o pooblastilih, ki so na podlagi teh večletnih načrtov in uredbe o dostopu do globokega morja prenesena na Komisijo

{SWD(2024) 218 final}

Kazalo

1 Povzetek 2

2 Uvod 3

3 Razvoj na zadevnih področjih 4

3.1 Ribolovne možnosti, določene od leta 2019 in 2020 5

3.1.1 Omejitve 12

3.2 Staleži, ki se upravljajo skupaj z obalnimi državami severovzhodnega Atlantika, zlasti Združenim kraljestvom in Norveško, pri mešanem ribolovu 13

3.3 Primeri mešanega ribolova v Severnem morju in zahodnih vodah 14

3.3.1 Kattegat 14

3.3.2 Primeri iz Keltskega morja 15

3.4 Sodba Sodišča v zadevi C-330/22 16

4 Ekosistemski pristop 17

5 Obveznost iztovarjanja 17

6 Regionalno sodelovanje 18

7 Socialno-ekonomski razvoj 19

7.1 Severno morje 19

7.2 Severozahodne vode (SZV) 19

7.3 Jugozahodne vode (SWW) 19

8 Prenos pooblastil na Komisijo na podlagi večletnih načrtov za Severno morje in zahodne vode ter uredbe o dostopu do globokega morja 20

9 Glosar 21

1 POVZETEK

Izvajanje večletnih načrtov za Severno morje in zahodne vode iz uredb (EU) 2018/973 in (EU) 2019/472 Evropskega parlamenta in Sveta[1] je prispevalo k zmanjšanju ribolovnega pritiska.

Večletni načrti so **koristno orodje pri izvajanju skupne ribiške politike (SRP)**[2], zlasti pri določanju ribolovnih možnosti. V njih so določena pravila o regionalno prilagojenem upravljanju ribištva. V skladu z večletnim načrtom je mogoče v primeru ribjih staležev, ki so bili ocenjeni na podlagi obsežnih podatkov (ali največjega trajnostnega donosa (MSY)), pri določanju celotnega dovoljenega ulova uporabiti zgornje meje, kar omogoča **prilagodljivost v primeru bolj zdravih staležev**. Za staleže, pri katerih je rib v morju tako malo, da ne dosegajo niti nevarnih minimalnih ravni, je v večletnih načrtih določena **varnostna mreža**.

Komisija meni, da je bilo nekatere **sklepe, ki jih je Svet sprejel za staleže, za katere je moral zmanjšati celotni dovoljeni ulov in sprejeti dodatne popravne ukrepe**, mogoče sprejeti zaradi okvira, vzpostavljenega z večletnimi načrti, ki **združuje varnostno mrežo in možnosti prilagajanja**. Brez večletnega načrta bi Svet morda težko dosegel soglasje o popravnih ukrepih za obnovo šibkih staležev in celotni dovoljeni ulov bi bil zelo verjetno določen na višji ravni. Večletni načrti so zagotovili, da se danes ves ribolov upravlja v skladu z največjim trajnostnim donosom ali da se sprejmejo ukrepi za ponovno uskladitev ribolova z največjim trajnostnim donosom. Le bolj zdravi staleži so lahko podlaga za dolgoročno donosnost ribiške industrije in z njo povezanih sektorjev. Večletni načrti so omogočili tudi prilagodljivost za bolj zdrave staleže, saj pod določenimi pogoji dopuščajo uporabo vrednosti iz zgornjega razpona F_{MSY}.

Komisija ugotavlja, da **večletni načrti zagotavljajo stabilen dolgoročen instrument za izvajanje skupne ribiške politike** v Severnem morju in zahodnih vodah, saj **zmanjšujejo negotovost pri določanju celotnega dovoljenega ulova**, zagotavljajo sprejetje **popravnih ukrepov za ogrožene staleže** (tudi v primeru prepovedi ribolova), povečujejo **preglednost določanja celotnega dovoljenega ulova** za deležnike in države članice EU ter **omogočajo ribiški industriji, da bolje načrtuje ribištvo**.

[1] Uredba (EU) 2018/973 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2018 o vzpostavitvi večletnega načrta za pridnene staleže v Severnem morju in ribištvo, ki izkorišča te staleže, določitvi podrobnosti izvajanja obveznosti iztovarjanja v Severnem morju ter razveljavitvi uredb Sveta (ES) št. 676/2007 in (ES) št. 1342/2008 (UL L 179, 16.7.2018, str. 1).

Uredba (EU) 2019/472 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. marca 2019 o vzpostavitvi večletnega načrta za staleže, ki se lovijo v zahodnih vodah in sosednjih vodah, ter ribištvo, ki izkorišča te staleže, spremembi uredb (EU) 2016/1139 in (EU) 2018/973 ter razveljavitvi uredb Sveta (ES) št. 811/2004, (ES) št. 2166/2005, (ES) št. 388/2006, (ES) št. 509/2007 in (ES) št. 1300/2008 (UL L 83, 25.3.2019, str. 1).

[2] Uredba (EU) št. 1380/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2013 o skupni ribiški politiki in o spremembi uredb Sveta (ES) št. 1954/2003 in (ES) št. 1224/2009 ter razveljavitvi uredb Sveta (ES) št. 2371/2002 in (ES) št. 639/2004 ter Sklepa Sveta 2004/585/ES (UL L 354, 28.12.2013, str. 22).

2 UVOD

Evropski parlament in Svet sta leta 2018[3] oziroma 2019[4] sprejela večletne načrte za pridnene staleže v Severnem morju ter pridnene in globokomorske staleže v zahodnih vodah. To poročilo vsebuje prvi pregled napredka pri staležih in ribištvu, ki te staleže izkorišča. To poročilo zajema tudi obveznost poročanja o prenosu pooblastil na Komisijo v skladu s členom 16 večletnega načrta za Severno morje, členom 18 večletnega načrta za zahodne vode in členom 17 uredbe o dostopu do globokega morja[5].

Splošni cilj večletnih načrtov je prispevati k doseganju ciljev skupne ribiške politike (SRP) in Uredbe (EU) št. 1380/2013 Evropskega parlamenta in Sveta (osnovna uredba o SRP)[6] ter zlasti izboljšati gospodarsko osnovo ribičev za rast njihovih dohodkov in podjetij. Večletni načrti zagotavljajo, da se ribolov lahko nadaljuje in da ribji staleži ostanejo nad ravnmi, ki omogočajo največji trajnostni donos. Prispevajo tudi k odpravi zavržkov z zmanjševanjem nenamernega ulova in omogočanju ekosistemskega pristopa k upravljanju ribištva. Večletni načrti zajemajo črnega morskega meča, okroglonosega repaka, brancina, trsko, krilatega romba, morsko spako, vahnjo, mola, osliča, modrega lenga, škampa, okatega ribona, morsko ploščo, polaka, morskega lista, saja in severno kozico. Na podlagi najboljšega razpoložljivega znanstvenega mnenja večletni načrti določajo ciljno ribolovno umrljivost z zgornjim in spodnjim razponom F_{MSY}[7], ki je v skladu z doseganjem največjega trajnostnega donosa. Z večletnimi načrti se na Komisijo prenese tudi pooblastilo za sprejemanje delegiranih aktov za staleže prilova, izjeme od obveznosti iztovarjanja in tehnične ukrepe.

Večletni načrti so se prvič uporabljali za ribolovno sezono od 1. januarja 2019 za pridnene staleže v Severnem morju ter za sezono od 1. januarja 2020 za pridnene in globokomorske staleže v zahodnih vodah.

---

[3] Uredba (EU) 2018/973 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2018 o vzpostavitvi večletnega načrta za pridnene staleže v Severnem morju in ribištvo, ki izkorišča te staleže, določitvi podrobnosti izvajanja obveznosti iztovarjanja v Severnem morju ter razveljavitvi uredb Sveta (ES) št. 676/2007 in (ES) št. 1342/2008 (UL L 179, 16.7.2018, str. 1).

[4] Uredba (EU) 2019/472 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. marca 2019 o vzpostavitvi večletnega načrta za staleže, ki se lovijo v zahodnih vodah in sosednjih vodah, ter ribištvo, ki izkorišča te staleže, spremembi uredb (EU) 2016/1139 in (EU) 2018/973 ter razveljavitvi uredb Sveta (ES) št. 811/2004, (ES) št. 2166/2005, (ES) št. 388/2006, (ES) št. 509/2007 in (ES) št. 1300/2008 (UL L 83, 25.3.2019, str. 1).

[5] Uredba (EU) 2016/2336 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. decembra 2016 o določitvi posebnih pogojev za ribolov globokomorskih staležev v severovzhodnem Atlantiku in določb o ribolovu v mednarodnih vodah severovzhodnega Atlantika ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 2347/2002 (UL L 354, 23.12.2016, str. 1).

[6] Uredba (EU) št. 1380/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2013 o skupni ribiški politiki in o spremembi uredb Sveta (ES) št. 1954/2003 in (ES) št. 1224/2009 ter razveljavitvi uredb Sveta (ES) št. 2371/2002 in (ES) št. 639/2004 ter Sklepa Sveta 2004/585/ES (UL L 354, 28.12.2013, str. 22).

[7] „Razpon F_{MSY}“ pomeni razpon vrednosti, določenih v najboljšem razpoložljivem znanstvenem mnenju, zlasti mnenju ICES ali podobnega neodvisnega znanstvenega organa, priznanega na ravni EU ali mednarodni ravni, pri katerih vse ravni ribolovne umrljivosti znotraj navedenega razpona dolgoročno ustrezajo največjemu trajnostnemu donosu (MSY) glede na ribolovni vzorec in v trenutnih povprečnih okoljskih razmerah, brez pomembnega vpliva na razmnoževanje zadevnega staleža. Izračunan je tako, da omogoča zmanjšanje dolgoročnega donosa za največ 5 % v primerjavi z MSY. Je omejen, tako da možnost, da stalež pade pod mejno referenčno točko za biomaso drstitvenega staleža (B_{lim}), ni višja od 5 %, kot je opredeljeno v členu 2(2) Uredbe (EU) 2019/472 in členu 2(1) Uredbe (EU) 2018/973.

Od ribolovnih možnosti za leto 2020 je bilo 62 od 78 celotnih dovoljenih ulovov določenih v skladu s F_{MSY}[8]. Zato je več kot 99 % iztovarjanj v Baltskem in Severnem morju ter Atlantiku, ki jih upravlja izključno EU, prišlo iz trajnostno upravljanega ribištva[9]. Število celotnih dovoljenih ulovov, ki se upravljajo v okviru obeh večletnih načrtov ter so določeni v skladu z MSY in previdnostnim mnenjem, se je med letoma 2019 in 2024 še naprej povečevalo.

3 RAZVOJ NA ZADEVNIH PODROČJIH

V tem prvem poročilu je predstavljen napredek pri izvajanju ustreznih področjih večletnih načrtov, temelji pa na:

(1) ciljno usmerjenem posvetovanju[10];

(2) najnovejšem mnenju Mednarodnega sveta za raziskovanje morja (ICES) o zadevnih staležih v Severnem morju in zahodnih vodah[11];

(3) najnovejših znanstvenih ocenah Znanstvenega, tehničnega in gospodarskega odbora za ribištvo (STECF) o ukrepih, ki so jih države članice določile za izvajanje obveznosti iztovarjanja[12];

(4) prvem in drugem poročilu[13] o izvajanju uredbe o tehničnih ukrepih[14] ter

(5) informacijah, ki jih ima Komisija.

---

[8] Vrednost F_{MSY} je vrednost ocenjene ribolovne umrljivosti, ki pri določenem ribolovnem vzorcu in v trenutnih povprečnih okoljskih razmerah dosega dolgoročni MSY.

[9] Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu Za bolj trajnostni ribolov v EU: trenutno stanje in usmeritve za leto 2021 (SWD(2020) 112 final), str. 2.

[10] Posvetovanje je bilo opravljeno z naslednjimi deležniki: skupino severnomorskih držav članic (scheveningensko skupino), skupino držav članic za severozahodne vode, skupino držav članic za jugozahodne vode, svetovalnim svetom za Severno morje, svetovalnim svetom za severozahodne vode, svetovalnim svetom za jugozahodne vode, svetovalnim svetom za pelagične staleže, svetovalnim svetom za ribolov v oddaljenih vodah in Mednarodnim svetom za raziskovanje morja, v katerem so odgovorili, da v taki raziskavi ne more sodelovati, Znanstvenim, tehničnim in gospodarskim odborom za ribištvo, nacionalnimi korespondenti in predsedniki regionalnih usklajevalnih skupin (okvir za zbiranje podatkov), strokovno skupino Komisije za ribištvo in akvakulturo, predstavniki za ribištvo, strokovnjaki za okvirno direktivo o morski strategiji in strokovno skupino za pomorstvo.

[11] Na voljo na naslovu: https://www.ices.dk/advice/Pages/Latest-Advice.aspx.

[12] Znanstveni, tehnični in gospodarski odbor za ribištvo (STECF) – *Evaluation of joint recommendations on the landing obligation, technical measures, and conservation measures necessary for compliance with obligations under Union environmental legislation* (Ocena skupnih priporočil o obveznosti iztovarjanja, tehničnih ukrepih in ohranitvenih ukrepih, potrebnih za izpolnjevanje obveznosti iz okoljske zakonodaje Unije) (STECF-24-04). Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg, 2024, https://stecf.jrc.ec.europa.eu/documents/d/stecf/stecf_24-04_review-jrs-on-lo-tm-and-cm.

[13] Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu Izvajanje uredbe o tehničnih ukrepih (člen 31 Uredbe (EU 2019/1241) (COM/2021/583 final). Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu Izvajanje uredbe o tehničnih ukrepih (člen 31 Uredbe (EU 2019/1241) (COM/2024/349 final).

[14] Uredba (EU) 2019/1241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. junija 2019 o ohranjanju ribolovnih virov in varstvu morskih ekosistemov s tehničnimi ukrepi, o spremembi uredb Sveta (ES) št. 1967/2006, (ES) št. 1224/2009 ter uredb (EU) št. 1380/2013, (EU) 2016/1139, (EU) 2018/973, (EU) 2019/472 in (EU) 2019/1022 Evropskega parlamenta in Sveta ter o razveljavitvi uredb Sveta (ES) št. 894/97, (ES) št. 850/98, (ES) št. 2549/2000, (ES) št. 254/2002, (ES) št. 812/2004 in (ES) št. 2187/2005 (UL L 198, 25.7.2019, str. 105).

Cilj poročila je pri petih in štirih letih oblikovati sklepe o izvajanju večletnih načrtov za Severno morje in zahodne vode.

Poročilo se osredotoča na razvoj od leta 2019 oziroma 2020 na petih glavnih področjih, in sicer: (i) ribolovne možnosti od leta 2019 in 2020; (ii) napredek pri izvajanju večletnih načrtov v okviru posvetovanj med EU in Združenim kraljestvom, med EU in Norveško ter med EU, Norveško in Združenim kraljestvom; (iii) vidiki mešanega ribolova v Severnem morju in zahodnih vodah ter (iv) socialno-ekonomski razvoj/vidiki.

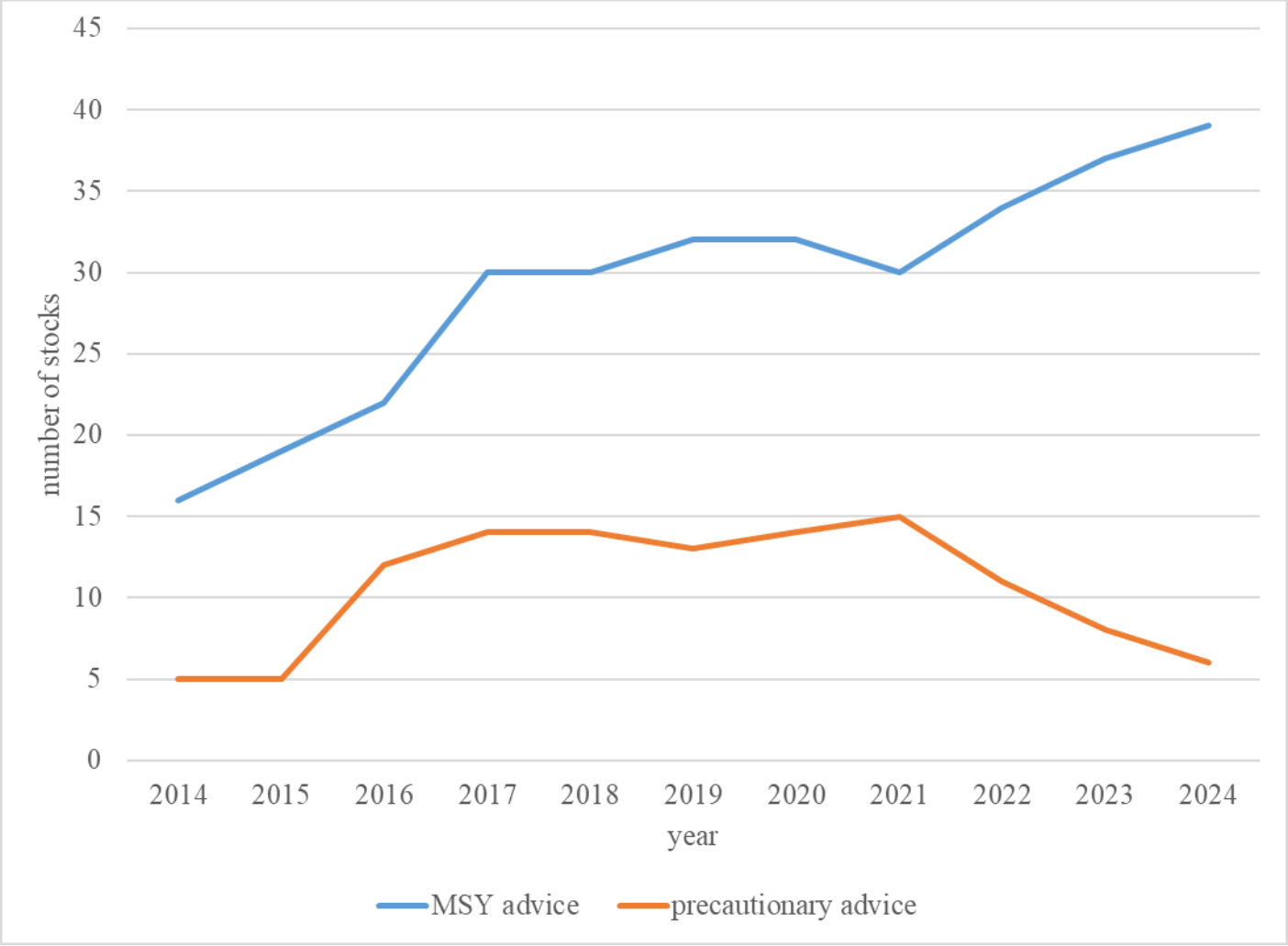
Informacije o obveznosti iztovarjanja in zmanjšanju nenamernega ulova, ekosistemskem pristopu k upravljanju ribištva in regionalnem sodelovanju v okviru regionalizacijske politike so na voljo v priloženem delovnem dokumentu služb Komisije (SWD(2024) 218 final).

3.1 RIBOLOVNE MOŽNOSTI, DOLOČENE OD LETA 2019 IN 2020

V tem oddelku je opisan razvoj številnih staležev rib in ribištva. Grafa na slikah 1 in 2 prikazujeta razvoj staležev rib, ki se deljeno upravljajo skupaj z Združenim kraljestvom in ki jih je pred izstopom Združenega kraljestva iz EU 31. januarja 2020 upravljala izključno EU. Grafi zajemajo tudi nekatere staleže, ki se deljeno upravljajo skupaj z Norveško. Mnenje ICES se je z leti spreminjalo. Za nekatere staleže, za katere je bilo pred tem izdano previdnostno mnenje, je Komisija prejela mnenje glede največjega trajnostnega donosa, za druge staleže, za katere je bilo pred tem izdano mnenje glede MSY, pa je ICES izdal previdnostno mnenje. Pri staležih, ki jih upravlja izključno EU, so bile leta 2020 vse tri od treh ribolovnih možnosti določene na ravni MSY v Skagerraku/Kattegatu/Severnem morju, kar je veljalo tudi za leto 2024.

Leta 2020 je bilo vseh pet od petih ribolovnih možnosti določenih na ravni MSY donosa v zahodnih vodah, leta 2024 pa jih je bilo takšnih deset od enajstih. To povečanje je bilo mogoče zaradi velikih prizadevanj ribičev in držav članic pri upravljanju staležev rib.

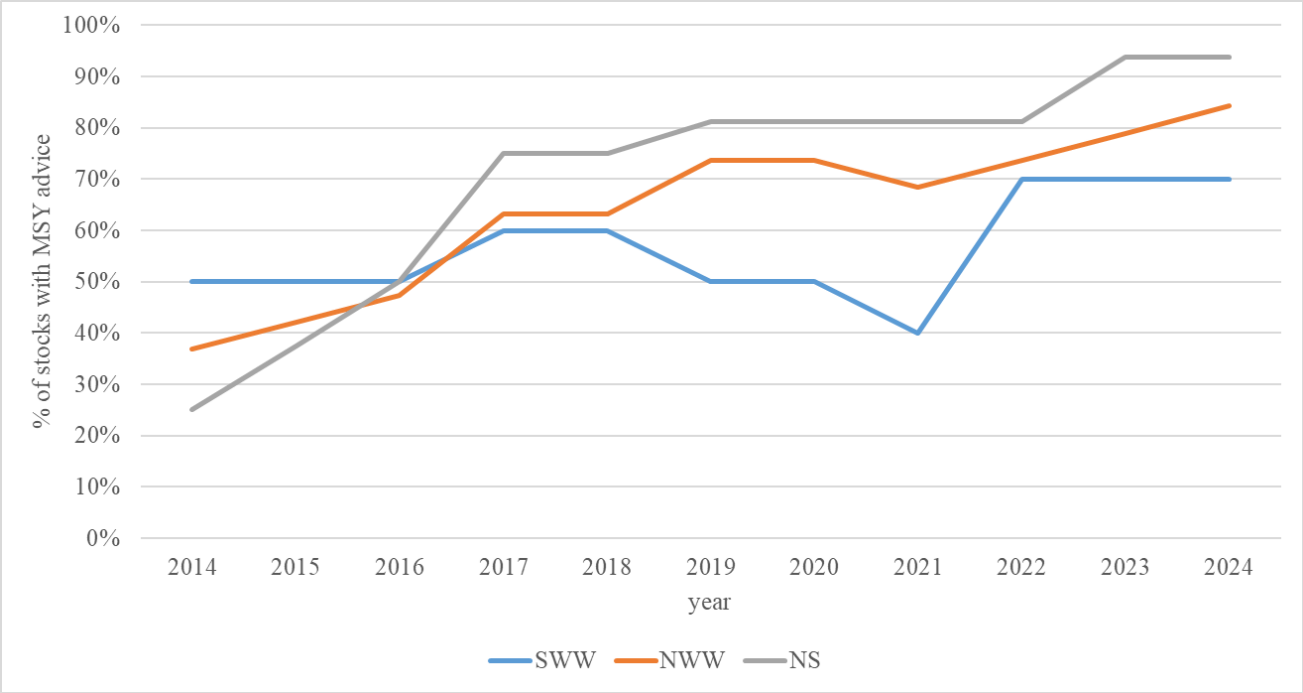
Spodnji graf (Slika 1) prikazuje povečanje staležev na podlagi mnenja glede največjega trajnostnega donosa, zlasti v obdobju 2020–2024 od začetka izvajanja večletnih načrtov.

Slika 1: število ciljnih staležev v okviru večletnih načrtov za Severno morje in zahodne vode, za katere je bilo od začetka uporabe osnovne uredbe izdano mnenje glede MSY in previdnostno mnenje (vir: podatki, pridobljeni iz mnenja ICES).

Spodnji graf (slika 2) prikazuje, kako ICES od začetka izvajanja osnovne uredbe in obeh večletnih načrtov izdaja vse več mnenj glede MSY za ciljne staleže iz večletnih načrtov v jugozahodnih vodah, severozahodnih vodah in Severnem morju. To je eden od pozitivnih učinkov vzpostavitve večletnih načrtov, saj je izboljšanje znanstvenega mnenja postalo skupni cilj, zlasti za ciljne staleže v okviru večletnih načrtov, pa tudi za staleže prilova. Takšno izboljšanje je bilo mogoče tudi zaradi zaveze ribičev, da zagotovijo boljše podatke za znanstveni proces.

Opaziti je mogoče nihanja skupnega števila staležev, za katere je bilo izdano mnenje glede MSY (npr. jugozahodne vode), ki so lahko posledica primerjalnega postopka, s katerim se revidira ali posodobi podlaga za mnenje. Vendar je mogoče na podlagi spodnjega grafa na splošno sklepati, da se je število mnenj glede MSY sčasoma povečalo.

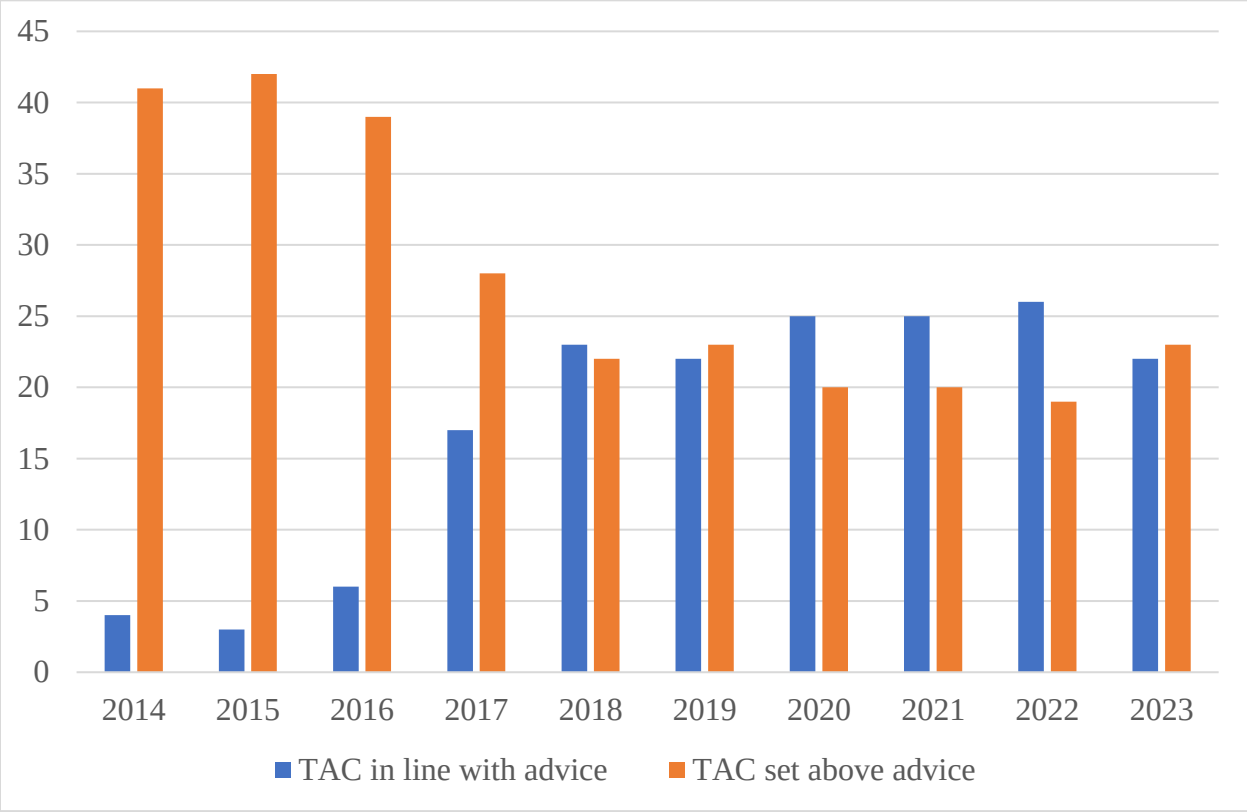

Slika 2: odstotek ciljnih staležev v okviru večletnih načrtov za Severno morje in zahodne vode (jugozahodne vode (SWW)), severozahodne vode (NWW) in Severno morje (NS), za katere je bilo izdano mnenje glede MSY skozi leta (vir: podatki, pridobljeni iz mnenja ICES).

Pri določanju celotnega dovoljenega ulova od začetka veljavnosti večletnih načrtov v letih 2019 in 2020 so bili številni celotni dovoljeni ulovi določeni v skladu z MSY. Poleg tega je Komisija v zvezi s previdnostnim mnenjem predlagala ravni celotnih dovoljenih ulovov, ki so se z leti, zlasti od leta 2019, postopoma približale ravnem, ki jih priporoča ICES.

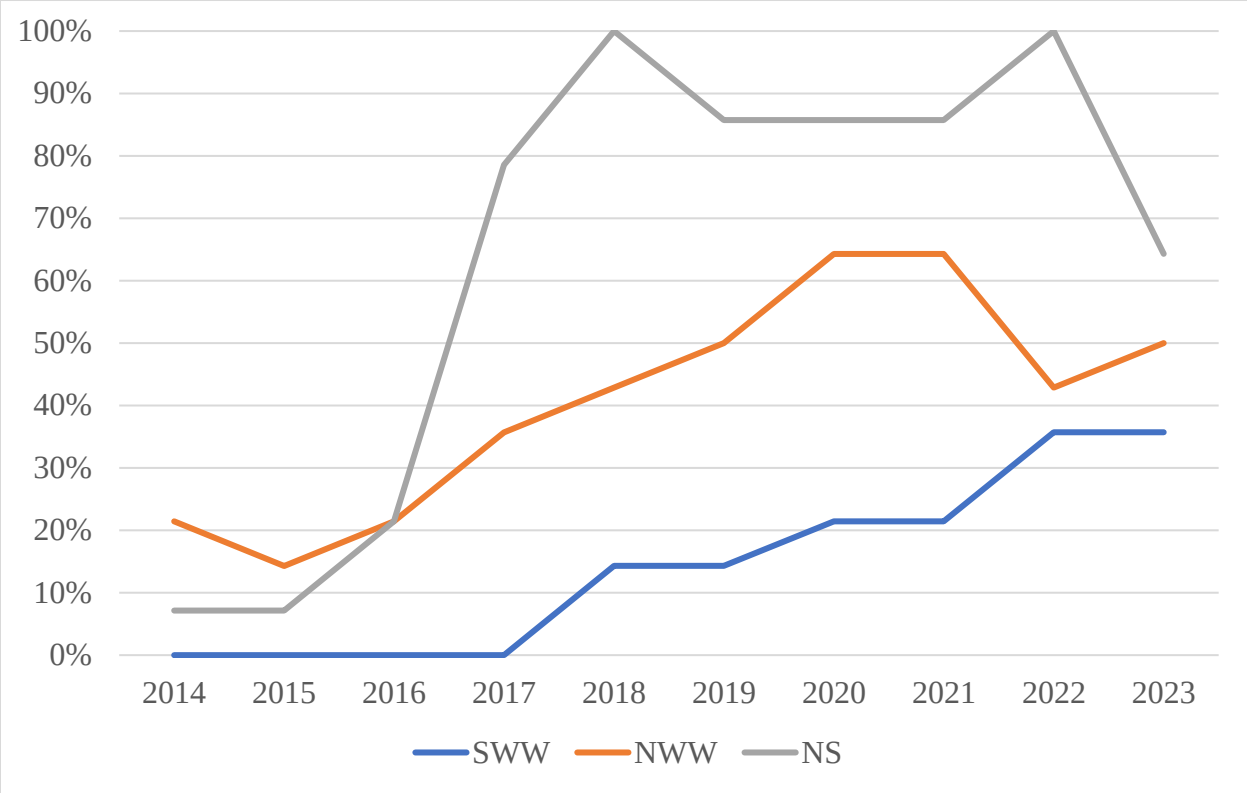
Od začetka veljavnosti osnovne uredbe leta 2014 se je število ribolovnih možnosti, ki jih je določil Svet, povečalo. To je v skladu z znanstvenim mnenjem za ciljne staleže v okviru večletnih načrtov (glej sliko 3). To število se je od začetnega izvajanja večletnih načrtov v letih 2019 in 2020 še naprej povečevalo. Komisija je pred letoma 2019 in 2020 predlagala (in/ali se je Svet tako odločil) višji celotni dovoljeni ulov od ravni, predlaganih v znanstvenem mnenju, za več ciljnih staležev s

previdnostnim mnenjem. Vendar se je od leta 2020 število takih primerov zmanjšalo in se pojavijo le, da se upoštevajo ustrezni dejavniki, specifični za posamezne staleže. Spodnji graf (Slika 3) prikazuje ta razvoj za vse ciljne staleže v okviru večletnih načrtov za Severno morje in zahodne vode.

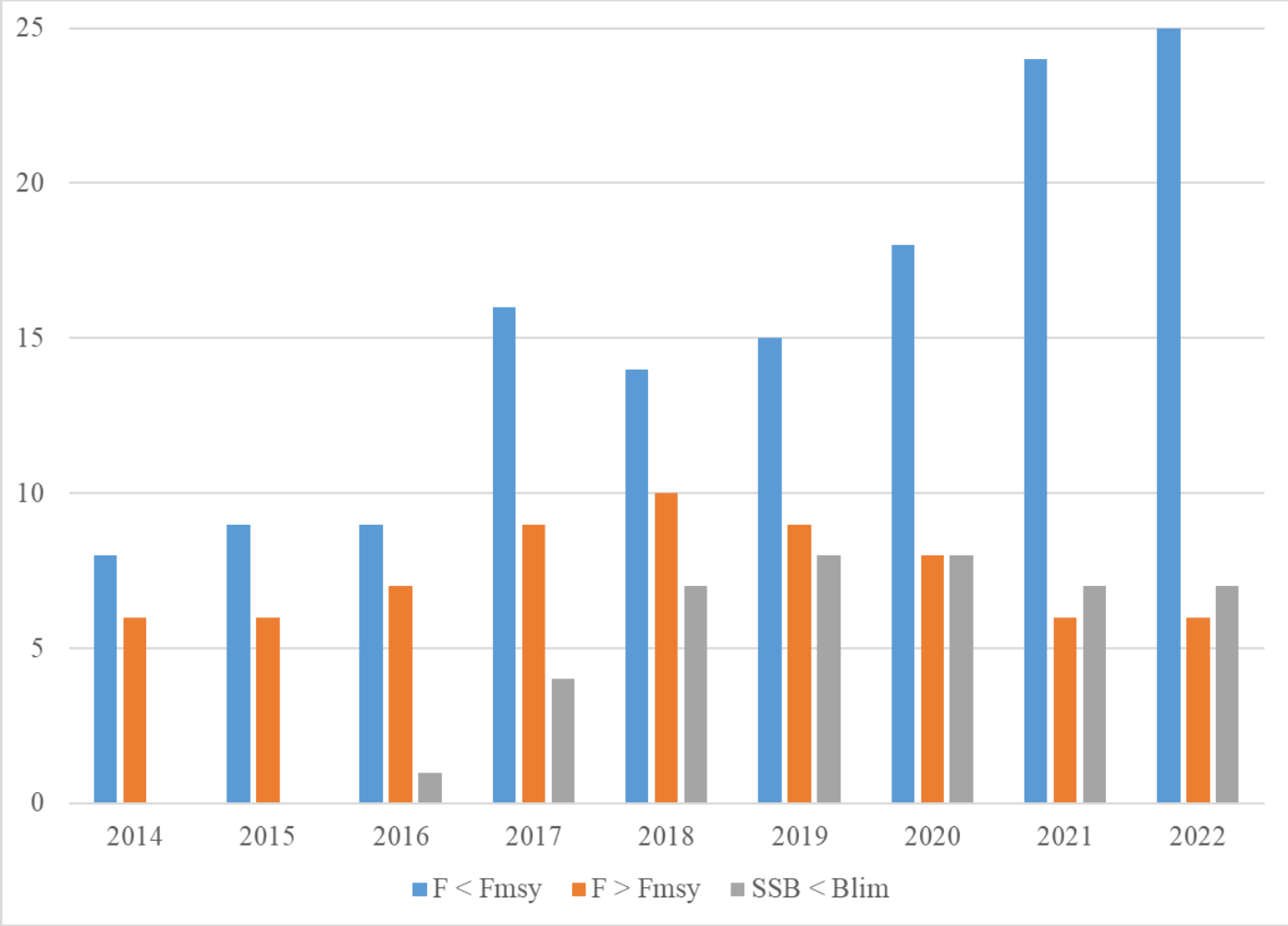
Slika 3: število celotnih dovoljenih ulovov, določenih v skladu z znanstvenim mnenjem (modra črta), v primerjavi s številom celotnih dovoljenih ulovov, določenih višje od znanstvenega mnenja (oranžna črta), od začetka veljavnosti osnovne uredbe. Upoštevajo se samo ciljni staleži v okviru večletnih načrtov za Severno morje in zahodne vode.

Spodnji graf (slika 4) prikazuje, kako so se celotni dovoljeni ulovi, določeni v skladu z znanstvenim mnenjem, sčasoma spremenili, odkar se je osnovna uredba začela izvajati v treh morskih bazenih, in sicer v: (i) Severnem morju, (ii) severozahodnih vodah in (iii) jugozahodnih vodah. Upoštevajo se samo ciljni staleži v okviru večletnih načrtov za Severno morje in zahodne vode.

Slika 4: Celotni dovoljeni ulovi, določeni v skladu z znanstvenim mnenjem, odkar se je osnovna uredba začela izvajati v: (i) Severnem morju (NS), (ii) severozahodnih vodah (WW); in (iii) jugozahodnih vodah (SWW). Upoštevajo se samo ciljni staleži v okviru večletnih načrtov za Severno morje in zahodne vode.

Spodnji graf (slika 5) kaže, da se je ribolovni pritisk za številne staleže rib zmanjšal, odkar so se v letih 2019 in 2020 začeli izvajati večletni načrti za Severno morje in zahodne vode. Zato je danes manj staležev pod točko „B_{lim}[15]“, kazalniki biomase pa so na voljo za več staležev. Tudi to je posledica zaveze ribičev in držav članic, da bodo stalno izboljševali zagotavljanje podatkov, ki prispevajo k znanstvenemu procesu.

Slika 5: stanje ciljnih staležev v okviru večletnih načrtov za Severno morje in zahodne vode od začetka izvajanja osnovne uredbe. BDS pomeni „biomasa drstitvenega staleža“.

PRIMERI POZITIVNEGA RAZVOJA

Večletni načrti še naprej prispevajo k pozitivnemu razvoju pri številnih vrstah ribolova, ki se je začel z reformirano SRP (2013). Pri teh vrstah ribolova so se ravni celotnih dovoljenih ulovov povečale in sčasoma se bodo lahko zanašali na bolj zdrave staleže (slika 5). Ključni primeri

[15] B_{lim} pomeni referenčno točko za biomaso drstitvenega staleža, ki izhaja iz najboljšega razpoložljivega znanstvenega mnenja […], pod katero lahko pride do zmanjšanja sposobnosti razmnoževanja, kot je opredeljena v večletnih načrtih za Severno morje in zahodne vode.

vključujejo: (i) škamp v Irskem morju in Keltskem morju (več kot 12-odstotno povečanje med letoma 2020 in 2024); (ii) mol v Severnem morju (346-odstotno povečanje med letoma 2019 in 2024); (iii) vahnja v Severnem morju (250-odstotno povečanje med letoma 2019 in 2024); (iv) morska plošča v Severnem morju (skoraj 9-odstotno povečanje med letoma 2019 in 2024) (v) in vahnja v Skagerraku (250-odstotno povečanje med letoma 2019 in 2024).

Teh rezultatov ne bi bilo mogoče doseči brez zaveze ribičev in drugih deležnikov, da bodo odgovorno upravljali staleže rib, ki so navsezadnje njihov vir dohodka. Do izboljšav je prišlo tudi zaradi dejavnega sodelovanja svetovalnih svetov v procesu regionalizacije.

V spodnjih poglavjih o Severnem morju, Skagerrak-Kattegatu in Iberskem morju je podan pregled razvoja v teh morskih bazenih.

SEVERNO MORJE IN SKAGERRAK-KATTEGAT

Od prvega leta izvajanja večletnega načrta za Severno morje so se ribolovne možnosti za vahnjo v Skagerraku in Kattegatu med letoma 2019 in 2024 povečale za 250 %.

IBERSKO MORJE IN UPORABA PRILAGODLJIVOSTI ZGORNJEGA RAZPONA MSY

Pri mešanem ribolovu belih rib je ICES v zvezi z južnim osličem, morsko spako in krilatim rombom priznal, da je južni oslič omejevalni dejavnik, in ocenil, da je v dobrem stanju[16] (tudi nad MSY $B_{trigger}$)[17]. To je pomenilo, da so bili izpolnjeni pravni pogoji iz člena 4(5) večletnega načrta za zahodne vode za uporabo zgornjega razpona MSY. Zaradi zagotavljanja večje prilagodljivosti in omogočanja boljše uporabe kvot ribičem za druge vrste bele ribe je Komisija za leta 2020, 2022, 2023 in 2024 predlagala, da se celotni dovoljeni ulov za južnega osliča določi v zgornjem razponu MSY. Svet se je s temi predlogi strinjal. Vendar je bil celotni dovoljeni ulov za leto 2021 določen v skladu s previdnostnim mnenjem. Nato se je celotni dovoljeni ulov leta 2022 ponovno določil v skladu z zgornjim razponom MSY po referenčnem merilu[18].

Od leta 2022 so se na splošno povečale tudi ribolovne možnosti za iberske staleže belih rib, ki zajemajo morsko spako, krilatega romba in škampa, ulovljenih skupaj z južnim osličem pri mešanem ribolovu belih rib.

Francoski nacionalni odbor za pomorsko ribištvo in akvakulturo (Comité national des pêches maritimes et des élevages marins – CNPMEM) je pri posvetovanju z deležniki, izvedenem med pripravo tega poročila, potrdil, da večletni načrti omogočajo prilagodljivost pri določanju ribolovnih možnosti, zlasti pri mešanem ribolovu, da se prepreči zaprtje ribolova. Vendar je

[16] ICES. 2023. Dejavniki mešanega ribolova v iberskih vodah. V poročilu Svetovalnega odbora ICES, 2023. Mnenje ICES za leto 2023, https://doi.org/10.17895/ices.advice.24212058.

ICES. 2024. Oslič (*Merluccius merluccius*) v razdelkih 8.c in 9.a, južni stalež (Kantabrijsko morje in atlantske iberske vode). V poročilu Svetovalnega odbora ICES, 2024. Mnenje ICES za leto 2024, https://doi.org/10.17895/ices.advice.25019306.

[17] MSY $B_{trigger}$ je raven biomase, pod katero je treba sprejeti ukrep upravljanja za obnovo staleža nad ravnjo, ki dolgoročno omogoča MSY.

[18] ICES. 2023. Primerjalna delavnica o morski spaki in osliču (WKANGHAKE; rezultati srečanja leta 2022). Znanstvena poročila ICES. 5:17. 354 pp. https://doi.org/10.17895/ices.pub.20068997.

CNPMEM obžaloval, da Svet pri določanju celotnega dovoljenega ulova in kvot ni uporabil prilagodljivosti. Svetovalni svet za jugozahodne vode (SWWAC) se iz gospodarskih razlogov zavzema za širšo uporabo zgornjih razponov največjega trajnostnega donosa. Nekateri znanstveniki, ki so se udeležili posvetovanja, menijo, da je učinek nevtralen in da bi morala biti F_{MSY} (točka MSY) cilj za določitev celotnega dovoljenega ulova in ne razponov MSY.

CNPMEM, svetovalni svet za severozahodne vode (NWWAC), skupina držav članic za severozahodne vode, dva člana STECF in regionalna usklajevalna skupina za zbiranje podatkov menijo, da je izvajanje večletnih načrtov za Severno morje in zahodne vode prispevalo k povečanju števila celotnih dovoljenih ulovov, ki se upravljajo v skladu z MSY.

Komisija ugotavlja, da so pravila večletnega načrta zagotovila nekaj prilagodljivosti pri upravljanju staležev, za katere so bili določeni razponi. Dober primer je južni oslič v Biskajskem zalivu in Iberskem morju, predstavljen zgoraj. V odgovor na mnenje CNPMEM, ki si želi več prožnosti pri pogajanjih v Svetu, je Komisija poudarila, da v svojih predlogih za ribolovne možnosti že v celoti izkorišča prilagodljivost, ki jo večletni načrti omogočajo za vse primere v atlantskem morskem bazenu. Povedano drugače, vsi celotni dovoljeni ulovi se predlagajo na točki MSY ali, če so izpolnjeni pravni pogoji, Komisija predlaga celotni dovoljeni ulov na zgornji ravni MSY.

3.1.1 OMEJITVE

RIBOLOV V BISKAJSKEM ZALIVU

Ribiči, znanstveniki in države članice s trajnostnim upravljanjem staležev v Biskajskem zalivu zagotavljajo stabilne ribolovne možnosti, kar po drugi strani omogoča dobro gospodarsko osnovo za obalne skupnosti v tej regiji. Vendar so se v zadnjih treh letih ribolovne možnosti za nekatere staleže v tem morskem bazenu močno zmanjšale. Prvo zmanjšanje se je zgodilo leta 2022, ko je bilo treba celotni dovoljeni ulov za morskega lista v Biskajskem zalivu znižati za 36 %, da bi se zmanjšal ribolovni pritisk in stalež ohranil v skladu z MSY. Svet se je strinjal s predlogom Komisije za to zmanjšanje. Nato se je leta 2023 celotni dovoljeni ulov povečal za 20 %.

ICES je leta 2023 lahko podal mnenje glede največjega trajnostnega donosa za polaka v Biskajskem zalivu in iberskih vodah. V mnenju je bilo priporočeno, da se trije celotni dovoljeni ulovi zmanjšajo za 53 %, kar je bilo treba v celoti izvesti (čeprav je to pomenilo le 4-odstotno zmanjšanje v primerjavi s prejšnjim mnenjem ICES). Polak je stalež prilova v večletnem načrtu za zahodne vode, v zvezi s katerim člen 5(3) navedenega načrta o „vrstah, ki omejujejo ribolov“ določa, da se upoštevajo težave pri ribolovu vseh staležev hkrati pri MSY, zlasti v primerih, ko to vodi k prezgodnjemu zaprtju mešanega ribolova. Postalo je jasno, da je treba celotni dovoljeni ulov za ta stalež določiti v skladu z novo ocenjeno vrednostjo MSY ali pa mora STECF za leto 2024 pripraviti oceno omejevanja ribolova na podlagi ustreznih podatkov, ki so jih predložile tiste države članice, ki so trdile, da bi veliko zmanjšanje ulova polaka povzročilo zaprtje ribolova za njihove flote. Sprejeta je bila odločitev, da se celotni dovoljeni ulov v letu 2024 zmanjša za

35 %, saj je STECF potrdil tveganje zaprtja ribolova drugih bolj zdravih ribolovnih vrst, pri katerih je polak prilov ali pa se lovi pri mešanem ribolovu skupaj z drugimi, bolj zdravimi staleži.

Komisija je morala v skladu z mnenjem ICES predlagati znatno zmanjšanje tudi za druge vrste ribolova v Biskajskem zalivu za ribolovno leto 2024, in sicer 41-odstotno zmanjšanje za mola, 14-odstotno zmanjšanje za škampa, 7-odstotno zmanjšanje za morskega lista in 22-odstotno zmanjšanje za južnega brancina, da bi ta ribolov ostal trajnosten in skladen z MSY. Svet se je v vseh primerih strinjal s predlogom Komisije.

Ribolov morskega lista in škampa se je v prejšnjih letih upravljal trajnostno v skladu z MSY, medtem ko se je pri ribolovu polaka in mola, vrstah, ki sta bili na novo ocenjeni na ravni MSY, njun celotni dovoljeni ulov močno zmanjšal. Ribiči so izrazili pomisleke, da so na te staleže morda negativno vplivali drugi dejavniki, ki niso povezani z ribolovom, in trdili, da so večletni načrti preveč osredotočeni na kratkoročne rezultate, namesto da bi se uporabljala postopna zmanjšanja. V zvezi s tem Komisija ugotavlja, da je ICES v svojem najnovejšem pregledu ekosistema poudaril, da se je naravna umrljivost ribjih staležev v ekoregiji sorazmerno povečala zaradi drugih dejavnikov, ki niso ribolov, katerega pritisk se od devetdesetih let prejšnjega stoletja stalno zmanjšuje, ti drugi dejavniki pa so predvsem plenjenje in podnebne spremembe[19]. Spremembe v velikosti staleža in njegovih bioloških parametrih so normalen pojav, ki nato povzroči določeno zmanjšanje ali povečanje zadevnih kvot.

Komisija priznava, da si ribiški sektor in deležniki stalno prizadevajo, da bi zmanjšali pritisk na ribje staleže in ravnali v skladu z znanstvenim mnenjem. V skladu z večletnimi načrti je treba celotni dovoljeni ulov vsako leto določiti glede na MSY, pri čemer se ne dopušča postopni pristop, ki bi omogočil postopno zmanjšanje staležev, ki so se prej trajnostno upravljali na ravni MSY.

3.2 STALEŽI, KI SE UPRAVLJAJO SKUPAJ Z OBALNIMI DRŽAVAMI SEVEROVZHODNEGA ATLANTIKA, ZLASTI ZDRUŽENIM KRALJESTVOM IN NORVEŠKO, PRI MEŠANEM RIBOLOVU

Čeprav večletni načrti še naprej zagotavljajo koristno podlago za določitev stališč EU v letnih posvetovanjih s tretjimi državami glede staležev, ki se upravljajo skupaj, zlasti v primerih, ko ICES izda mnenje o ničnem ulovu, se dejanska raven celotnega dovoljenega ulova določi v posvetovanjih. Vendar poročilo zajema tudi uporabo večletnih načrtov pred izstopom Združenega kraljestva iz EU.

Razvoj staleža severnega osliča (širše Severno morje, Keltsko morje in severni Biskajski zaliv) kaže, da se je ta od začetka 21. stoletja obnovil in razširil ter v Severnem morju postal obsežnejši kot prej. Stalež osliča je bil ocenjen leta 2022.

Celotni dovoljeni ulov, dogovorjen z Združenim kraljestvom, je določen z uporabo razponov večletnega načrta za zahodne vode. Celotni dovoljeni ulov je določen na točki MSY. Vendar je EU uporabila določbe večletnega načrta za omejitev zmanjšanja na 20 % v zgornjem razponu MSY v

[19] ICES. 2022. Ekoregija Biskajskega zaliva in iberske obale – pregled ekosistema. V poročilu Svetovalnega odbora ICES, 2022. Mnenje ICES 2022, oddelek 6.1, https://doi.org/10.17895/ices.advice.21731579.

primerih, ko je bilo podano mnenje za še večje zmanjšanje v letu 2022. Del pogajanj z Norveško je tudi severni oslič.

Svetovalni svet za severozahodne vode obžaluje, da razponi največjega trajnostnega donosa niso bili uporabljeni pri določanju ribolovnih možnosti za severozahodne vode. Komisija meni, da so bili ti razponi uporabljeni, če so bili izpolnjeni pravni pogoji za njihovo uporabo.

V skladu s sporazumom o trgovini in sodelovanju[20] lahko EU in Združeno kraljestvo razmislita o skupnem razvoju večletnih strategij za ohranjanje in upravljanje, kar bi bila podlaga za določitev celotnega dovoljenega ulova in drugih ukrepov upravljanja. O teh strategijah potekajo razprave v Specializiranem odboru za ribištvo.

3.3 PRIMERI MEŠANEGA RIBOLOVA V SEVERNEM MORJU IN ZAHODNIH VODAH

Za vode EU v Severnem morju in zahodnih vodah so značilni primeri mešanega ribolova, kjer je ribolov usmerjen v tržno pomembne in bolj zdrave staleže rib, kot so škamp v Kattegatu, vahnja v Keltskem morju, vahnja na zahodu Škotske in severni oslič. Vendar je pri tem ribolovu neizogiben prilov drugih staležev rib, ki so lahko včasih pod veliko večjim ribolovnim pritiskom kot bolj zdravi ciljni staleži. Primeri so neizogibni prilov trske in mola v slabem stanju v Keltskem morju pri ribolovu zdravega staleža vahnje v zadevnem morskem bazenu, prilov okatega ribona v slabem stanju pri ribolovu zdravega staleža severnega osliča, ulovljenega s plovili s parangalom v Keltskem morju, in trske v slabem stanju kot neizogibni prilov škampa v Kattegatu.

To je le nekaj primerov, ki ponazarjajo stanje mešanega ribolova v evropskih vodah. V takem okolju mešanega ribolova se za vrste, ki omejujejo ribolov, uporabljata člena 4 in 5 večletnih načrtov za Severno morje in zahodne vode, ki določata, da je treba upoštevati, da je vse staleže težko hkrati loviti na ravni največjega trajnostnega donosa. Vendar je treba sprejeti ukrepe za čim večje zmanjšanje neizogibnega prilova. Večletni načrti so prispevali k doseganju tega cilja z vključitvijo posebnih ukrepov za zmanjšanje takega prilova (glej primere v nadaljevanju).

Skupina držav članic za severozahodne vode priznava, da je bil večletni načrt za Severno morje koristen pri preprečevanju zaprtja ribolova z upravljanjem mešanega ribolova.

V nadaljevanju je navedenih nekaj konkretnih primerov upravljanja mešanega ribolova za različne morske bazene.

3.3.1 KATTEGAT

Eden izmed primerov ukrepov v okviru večletnega načrta za Severno morje za zaščito določenih staležev v Kattegatu vključuje predlog, da se celotni dovoljeni ulov za škampa v Skagerraku in Kattegatu določi v spodnjem razponu MSY v skladu s členom 4(4) večletnega načrta za Severno

[20] Sporazum o trgovini in sodelovanju med Evropsko unijo in Evropsko skupnostjo za atomsko energijo na eni strani ter Združenim kraljestvom Velika Britanija in Severna Irska na drugi strani (UL L 149, 30.4.2021, str. 10).

morje, s čimer bi neizogibni prilov trske v Kattegatu pri ribolovu škampa ostal na najnižji možni ravni. Svet se je s predlogi Komisije strinjal zgolj v letih 2020, 2022 in 2024. Vendar je celotni dovoljeni ulov določil v spodnjem razponu MSY tudi v vseh drugih letih.

Od leta 2020 se izvajajo tudi popravni ukrepi za trsko iz Kattegata. Vključujejo uvajanje bolj selektivnih orodij za pridnene vlečne mreže, ki omogočajo ribolov škampa le s ploskvijo Seltra ali švedsko rešetko, skupaj z omejitvijo največ 1,5 % dovoljenega prilova trske. Da bi poleg tega plovila EU spodbudili k uporabi elektronskega spremljanja na daljavo za učinkovito spremljanje obveznosti iztovarjanja, lahko plovila EU, ki sodelujejo v projektu države članice za popolnoma dokumentiran ribolov, namesto tega uporabljajo orodja v skladu z uredbo o tehničnih ukrepih.

Prednost teh ukrepov je, da se ciljni ribolov škampa lahko nadaljuje kljub temu, da so bili uvedeni ukrepi za prilov trske. V zvezi s tem ICES ne more oceniti deleža umrljivosti, ki je povezan z ribolovom (in tako ni naraven ali povezan s selitvijo v Severno morje po uporabi Kattegata kot območja odraščanja). Mnenje ICES in tehnična služba opozarjata tudi na potrebo po uporabi selektivnejših orodij.

3.3.2 PRIMERI IZ KELTSKEGA MORJA

Ukrepi v okviru večletnega načrta za zahodne vode za zaščito staležev prilova v Keltskem morju vključujejo predlog, da je celotni dovoljeni ulov za vahnjo predlagan v spodnjem razponu MSY na podlagi člena 4(3) večletnega načrta za zahodne vode, s čimer bi neizogibni prilov trske in mola, ki sta ciljna staleža večletnega načrta za zahodne vode, pri ribolovu vahnje ohranili na najnižji možni ravni. Svet se je strinjal s predlogom Komisije za leto 2020, kar je bilo zadnje leto pred izstopom Združenega kraljestva iz EU. Svet je za leto 2021 določil začasne celotne dovoljene ulove, nato pa je bil z Združenim kraljestvom v drugi polovici leta 2021 dosežen nadaljnji dogovor o celotnem dovoljenem ulovu. Od leta 2021 so pogajanja o teh staležih potekala v okviru posvetovanj med EU in Združenim kraljestvom.

Komisija je za leto 2020 v skladu z uredbo o ribolovnih možnostih na podlagi člena 8 večletnega načrta za zahodne vode predlagala dodatne popravne ukrepe za trsko in mola v Keltskem morju, ki sta ciljna staleža v okviru večletnega načrta za zahodne vode. Vključujejo neločljivo povezane tehnične ukrepe in kvoto prilova trske v Keltskem morju na ravni, ki bi omogočila zaščito staležev prilova, hkrati pa še vedno omogočala nadaljevanje ciljnega ribolova vahnje. Glede celotnega dovoljenega ulova je Komisija predlagala zmanjšanje za 88 % v skladu s točko MSY in svetovalnim pravilom ICES. Svet se je odločil, da ne bo upošteval predloga Komisije za celotni dovoljeni ulov, saj bi to pomenilo nizek celotni dovoljeni ulov trske v višini 189 ton, kar bi pomenilo zaprtje drugih vrst ribolova belih rib v Keltskem morju, zato je namesto tega določil celotni dovoljeni ulov na 805 ton, da bi se izognili zgodnjemu zaprtju ribolova belih rib v Keltskem morju. Ta celotni dovoljeni ulov je še vedno omogočal znatno povečanje biomase. Svet je uvedel tudi selektivnejše ribolovne metode za ribolov belih rib v Keltskem morju, ki so neločljivo povezane z uredbo o ribolovnih možnostih za leto 2020. Brez teh neločljivo povezanih ukrepov bi moral biti celotni dovoljeni ulov nižji. Ukrepi iz navedene uredbe so bili nato nadomeščeni z

delegiranim aktom[21] na podlagi skupnega priporočila skupine držav članic za severozahodne vode, sprejetega leta 2020, v katerem so predvidene druge selektivnejše metode ribolova.

Drug primer v Keltskem morju je okati ribon, ki je neizogiben prilov pri ribolovu severnega osliča s parangali. ICES je za ta stalež priporočil nični ulov, saj je menil, da je izčrpan[22]. Vendar bi to pomenilo zaprtje ribolova severnega staleža osliča. Zato je bil za leti 2023 in 2024 izključno za prilov določen nizek celotni dovoljeni ulov, da bi v tem morskem bazenu ohranili odprt ribolov severnega staleža osliča in čim bolj zmanjšali prilov okatega ribona. Poleg tega se je skupina držav članic za severozahodne vode dogovorila o skupnem priporočilu za izvajanje najmanjših referenčnih velikosti ohranjanja za okatega ribona, ulovljenega pri komercialnem in rekreacijskem ribolovu ter na zaprtih območjih, da bi bolje zaščitili drstnice in nedorasle okate ribone. Na podlagi tega skupnega priporočila je Komisija za leto 2023 sprejela tehnični ukrep v obliki delegiranega akta, ki je bil podaljšan do leta 2024[23].

Ena panožna organizacija (CNPMEM) je kritizirala večletni načrt, ker naj bi bil preveč tog glede seznama ciljnih staležev, in je trdila, da niso vzpostavljena jasna merila o tem, kaj je ciljni stalež.

Opozoriti je treba, da je Komisija v razpravah o večletnih načrtih predlagala, naj sozakonodajalca na Komisijo preneseta pooblastila za spremembo seznamov ciljnih staležev. Vendar se sozakonodajalca s predlogom Komisije nista strinjala in sta se odločila, da ohranita pristojnost za spremembo seznama ciljnih staležev.

3.4 Sodba Sodišča v zadevi C-330/22

V sodbi z dne 11. januarja 2024[24] je Sodišče Evropske unije (Sodišče) potrdilo veljavnost uredbe o ribolovnih možnostih za leto 2020[25], kolikor določa štiri celotne dovoljene ulove izključno za

[21] Delegirana uredba Komisije (EU) 2021/2324 z dne 23. avgusta 2021 o spremembi Uredbe (EU) 2019/1241 Evropskega parlamenta in Sveta glede tehničnih ukrepov za nekatere vrste pridnenega in pelagičnega ribolova v Keltskem in Irskem morju ter zahodno od Škotske (UL L 465, 29.12.2021, str. 1).

Delegirana uredba Komisije (EU) 2022/2588 z dne 20. oktobra 2022 o spremembi Uredbe (EU) 2019/1241 Evropskega parlamenta in Sveta glede tehničnih ukrepov za nekatere vrste pridnenega in pelagičnega ribolova v Keltskem in Irskem morju ter zahodno od Škotske (UL L 338, 30.12.2022, str. 44).

Delegirana uredba Komisije (EU) 2024/492 z dne 30. novembra 2023 o spremembi Uredbe (EU) 2019/1241 Evropskega parlamenta in Sveta glede podaljšanja tehničnih ukrepov za nekatere vrste pridnenega in pelagičnega ribolova v Keltskem in Irskem morju ter zahodno od Škotske (UL L 2024/492, 13.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2024/492/oj).

[22] ICES. 2022. Okati ribon (*Pagellus bogaraveo*) v podobmočjih 6–8 (Keltsko morje, Rokavski preliv in Biskajski zaliv). V poročilu Svetovalnega odbora ICES, 2022. ICES poročilo 2022, https://doi.org/10.17895/ices.advice.19453802.

[23] Delegirana uredba Komisije (EU) 2023/56 z dne 19. julija 2022 o spremembi Uredbe (EU) 2019/1241 Evropskega parlamenta in Sveta glede posebnih tehničnih ukrepov za okatega ribona (*Pagellus bogaraveo)* v podobmočjih ICES 6 do 8 (UL L 5, 6.1.2023, str. 1).

Delegirana uredba Komisije (EU) 2024/491 z dne 30. novembra 2023 o spremembi Uredbe (EU) 2019/1241 Evropskega parlamenta in Sveta glede podaljšanja posebnih tehničnih ukrepov za okatega ribona (*Pagellus bogaraveo*) v podobmočjih ICES 6 do 8 (UL L 2024/491, 13.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2024/491/oj).

[24] Sodba z dne 11. januarja 2024, *Friends of the Irish Environment (Possibilités de pêche supérieures à zéro)*, C-330/22, EU:C:2024:19.

[25] Uredba Sveta (EU) 2020/123 z dne 27. januarja 2020 o določitvi ribolovnih možnosti za leto 2020 za nekatere staleže rib in skupine staležev rib, ki se uporabljajo za vode Unije in za ribiška plovila Unije v nekaterih vodah zunaj Unije (UL L 25, 30.1.2020, str. 1).

neizogibni prilov, katerih ravni so višje od tistih v mnenju ICES o ničnem ulovu. Sodišče je razsodilo, da je imel Svet polje proste presoje za določitev teh celotnih dovoljenih ulovov za staleže prilova nad znanstveno priporočenimi ravnmi, da bi se cilj nadaljevanja mešanega ribolova uskladil z doseganjem dobrega biološkega statusa zadevnih staležev. Hkrati je Sodišče razsodilo, da se za staleže, ki so v večletnih načrtih navedeni kot ciljni, obveznost doseganja in ohranjanja največjega trajnostnega donosa po letu 2020 „uporablja strogo in brez izjeme“.

4 EKOSISTEMSKI PRISTOP

Člen 2(3) osnovne uredbe določa, da mora SRP izvajati ekosistemski pristop k upravljanju ribištva, da se zmanjšajo negativni vplivi ribolovnih dejavnosti na morski ekosistem. V členu 3(3) večletnega načrta je določeno, da mora biti večletni načrt skladen z okoljsko zakonodajo EU, zlasti s ciljem o doseganju dobrega okoljskega stanja do leta 2020, kot je določeno v okvirni direktivi o morski strategiji[26]. V okvirni direktivi o morski strategiji je določenih 11 kakovostnih deskriptorjev za določanje dobrega okoljskega stanja. Cilj večletnih načrtov je zagotoviti izpolnjevanje pogojev deskriptorja 3 (ki je najpomembnejši za upravljanje ribištva) in prispevati k izpolnjevanju drugih zadevnih deskriptorjev glede na njihovo sorazmerno vlogo v ribištvu.

Deskriptor 3 je neposredno povezan z določitvijo ribolovnih možnosti. Glasi se: „Populacije vseh rib in lupinarjev, ki se izkoriščajo v komercialne namene, so znotraj varnih bioloških meja in imajo takšno razporeditev starosti in velikosti populacije, ki je značilna za zdrav stalež.“ Ribolovne dejavnosti vplivajo na deskriptorje v zvezi z: (1) biotsko raznovrstnostjo, (4) prehranjevalnim spletom, (6) neoporečnostjo morskega dna in (10) morskimi odpadki. Prispevek ribištva k drugim deskriptorjem je v najboljšem primeru posreden in/ali majhen[27].

ICES navaja, da se ribolovna umrljivost od devetdesetih let prejšnjega stoletja stalno zmanjšuje in je zdaj v povprečju pod F_{MSY}[28].

Žrtve ribolova so lahko zavarovane vrste, kot so morske ptice in morski sesalci[29]. Z reformo SRP iz leta 2013 se je deležnikom in državam članicam posamezne regije omogočilo nove načine sodelovanja, da bi se lahko dogovorili o prilagojenih ukrepih za svoje morske bazene.

5 OBVEZNOST IZTOVARJANJA

[26] Direktiva 2008/56/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. junija 2008 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju politike morskega okolja (UL L 164, 25.6.2008, str. 19).

[27] Drugi deskriptorji so: (2) vnos neavtohtonih vrst, (5) evtrofikacija, ki jo povzroča človek, (7) hidrografski pogoji, (8) raven onesnaževal v morju, (9) raven onesnaževal v ribah in morski hrani, (11) uvedba energije, vključno s podvodnim hrupom.

[28] ICES. 2022. Biskajski zaliv in ekoregija iberske obale – pregled ribištva. V poročilu Svetovalnega odbora ICES, 2022. Mnenje ICES 2022, oddelek 6.2. https://doi.org/10.17895/ices.advice.21641396.

[29] ICES. 2022. Ekoregija Biskajskega zaliva in iberske obale – pregled ekosistema. V poročilu Svetovalnega odbora ICES, 2022. Mnenje ICES 2022, oddelek 6.1, https://doi.org/10.17895/ices.advice.21731579.

Glavni cilj reformirane SRP (2013) je izvajati obveznost iztovarjanja in postopno odpraviti zavržke s preprečevanjem in zmanjševanjem nenamernega ulova. Obveznost iztovarjanja se uporablja za vrste, ki se upravljajo s celotnim dovoljenim ulovom, veljavnim od januarja 2019.

V zvezi z obveznostjo iztovarjanja so deležniki, ki so se odzvali na posvetovanje, poročali, da kljub obstoju dokazov o zmanjšanju zavržkov obveznost iztovarjanja ni dosegla svojega cilja in da glavni izziv ostaja nerešen, in sicer kako zagotoviti, da bo obveznost iztovarjanja izvedljiva v skladu s pravnim okvirom, hkrati pa spodbujati spremembo ribolovnih vzorcev v smeri nadaljnje selektivnosti. Kljub temu si v ribiškem sektorju od uvedbe obveznosti iztovarjanja močno prizadevajo, da bi razumeli in posledično izvajali to politiko ter dejavno sodelovali z raziskovalnimi inštituti, da bi oblikovali načine za preprečevanje in zmanjšanje neželenega ulova ter izboljšali splošno znanje o teh vrstah (vključno s stopnjo preživetja).

Pozitivno je, da deležniki potrjujejo, da je obveznost iztovarjanja spodbudila znanstvene raziskave za razvoj selektivnejših orodij in ribolovnih vzorcev. Vendar v zvezi z mešanim pridnenim ribolovom menijo, da bo stopnja selektivnosti omejena.

Komisija meni, da je stalna težava zavržkov vprašanje nadzora in izvrševanja, ki ga je treba obravnavati v okviru sistema EU za nadzor ribištva. Večletni načrti niso bili zasnovani za reševanje te težave.

6 REGIONALNO SODELOVANJE

Regionalno sodelovanje je eno od osrednjih področij SRP. Njegov glavni cilj je, da se izboljša upoštevanje razlik med različnimi morskimi bazeni in poveča sodelovanje deležnikov pri upravljanju ribištva ob uporabi njihovega znanja in izkušenj. Nenazadnje bi se z bolj neposrednim vključevanjem deležnikov v oblikovanje in izvajanje ukrepov upravljanja povečal občutek skupne odgovornosti in zavezanosti zagotavljanju skladnosti z ukrepi. Deležniki z neposrednim upravljalnim interesom lahko z regionalnim sodelovanjem podprejo sprejetje ohranitvenih ukrepov, kot so večletni načrti in načrti za zavržke. To se doseže predvsem s pomočjo svetovalnih odborov in skupin držav članic.

Na posvetovanjih z deležniki so bile predstavljene koristne povratne informacije o tem, kako regionalno sodelovanje v okviru večletnih načrtov deluje v praksi. Pokazalo se je, da je splošno sprejeto stališče, da večletni načrti zagotavljajo potreben pravni okvir, ki omogoča regionalno sodelovanje. Člani svetovalnega sveta za severozahodne vode in člani STECF so na primer pozitivno ocenili vse večje sodelovanje med ustreznimi deležniki[30]. Sčasoma so skupna priporočila postopoma zagotovila več tehničnih dokazov in praktičnega znanja ter prilagojene ukrepe za morske bazene. Tudi regionalnim skupinam držav članic bi lahko koristila večja vključenost deležnikov in znanstvenikov. V zvezi s tem pakt za ribištvo in oceane, napovedan v poročilu o

[30] Na posvetovanje z deležniki sta se odzvala dva člana STECF.

skupni ribiški politiki za leto 2024[31], vsebuje poziv državam članicam, naj dosežejo napredek pri upravljanju skupne ribiške politike v korist vseh zadevnih deležnikov in družbe na splošno.

7 SOCIALNO-EKONOMSKI RAZVOJ

7.1 SEVERNO MORJE

Na podlagi letnega gospodarskega poročila STECF o ribiški floti EU za leto 2023[32] nobena flota države članice pri svojih ribolovnih dejavnostih ni v celoti odvisna od te regije. Na podlagi vrednosti iztovarjanj sta Severno morje in vzhodni Atlantik ključni ribolovni regiji za Dansko (86 % vseh iztovarjanj), Nizozemsko (83 %), Nemčijo (61 %), Švedsko (70 %) in Belgijo (32 %).

7.2 SEVEROZAHODNE VODE (SZV)

Glede na poročilo STECF imata na podlagi vrednosti iztovarjanj najvišjo raven iztovarjanj v severozahodnih vodah francoski in irski ribolov. Najvišji skupni delež nacionalne vrednosti iztovarjanja iz regije pa pripada Irski, in sicer 90 %, kar nakazuje, da je močno odvisna od tega območja (97 % dni na morju poteka v teh vodah). Tudi Belgija (54 %) in Francija (29 %) sta z vidika dni na morju močno odvisni od tega območja. Irska in Belgija sta močno odvisni, največji delež ribolova pa izvedeta Francija in Irska.

7.3 JUGOZAHODNE VODE (SWW)

V skladu s poročilom STECF so bile glavne flote, ki so delovale v regiji, španska, francoska in portugalska flota. Poleg njih je leta 2021 v regiji delovalo še šest flot EU: Belgija, Nemčija, Danska, Irska, Litva in Nizozemska, vendar je bila njihova ribolovna dejavnost v regiji omejena (delež napora teh držav članic kot celote je znašal 0,16 %, vrednost iztovorjenega ulova je znašala 1,12 %, skupni delež iztovorjene teže iz regije pa 2,23 %). Glede na vrednost iztovorjenega ulova je največ iz te regije proizvedla Španija, sledita pa ji Portugalska in Francija. Španija ima najvišji skupni delež nacionalne iztovorjene teže iz regije (51 %), sledita ji Portugalska (32 %) in Francija (15 %). Portugalska je država, ki je najbolj odvisna od teh voda: 98 % napora portugalske flote je osredotočenega na jugozahodne vode, kar pomeni 85 % oziroma 82 % skupne vrednosti oziroma teže iztovorjenega ulova.

[31] Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu Trajnostni ribolov v EU: trenutno stanje in usmeritve za leto 2025 (COM(2024) 235 final).

[32] Znanstveni, tehnični in gospodarski odbor za ribištvo (STECF) – *Annual Economic Report on the EU Fishing Fleet* (Letno gospodarsko poročilo o ribiški floti EU za leto 2023) (STECF 23-07), Prellezo, R., Sabatella, E., Virtanen, J., Tardy Martorell, M., in Guillen, J. urednik(i), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg, 2023, https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC135182.

8 PRENOS POOBLASTIL NA KOMISIJO NA PODLAGI VEČLETNIH NAČRTOV ZA SEVERNO MORJE IN ZAHODNE VODE TER UREDBE O DOSTOPU DO GLOBOKEGA MORJA

V večletnih načrtih za Severno morje in zahodne vode je na Komisijo preneseno pooblastilo za sprejemanje delegiranih uredb v zvezi s staleži, zajetimi v večletnih načrtih, zaradi sprememb geografske porazdelitve staležev (člen 1(1) večletnih načrtov za Severno morje in zahodne vode), popravnih ukrepov (člen 8 večletnih načrtov), tehničnih ukrepov (člen 9 večletnih načrtov), izvajanja obveznosti iztovarjanja (člen 11 večletnega načrta za Severno morje in člen 13 večletnega načrta za zahodne vode) in omejitev v zvezi s skupno zmogljivostjo flot zadevnih držav članic (člen 14(2) večletnega načrta za zahodne vode).

Komisija teh pooblastil doslej še ni uporabila, razen za izvajanje obveznosti iztovarjanja. Pooblastilo za tehnične ukrepe je bilo leta 2019 zamenjano z bolj specifičnim iz člena 15 uredbe o tehničnih ukrepih. Kar zadeva izvajanje obveznosti iztovarjanja, je Komisija sprejela osem delegiranih uredb v okviru večletnega načrta za Severno morje in devet v okviru večletnega načrta za zahodne vode.

V skladu z Uredbo o dostopu do globokega morja (člen 9(7)) se na Komisijo prenaša pooblastilo za spremembo seznama indikatorskih vrst za občutljive morske ekosisteme. Vendar Komisija tega pooblastila doslej še ni uporabila.

9 GLOSAR

AC: svetovalni svet

SRP: skupna ribiška politika

CNPMEM: francoski nacionalni odbor za pomorsko ribištvo in akvakulturo

FMSY: ribolovna umrljivost, skladna z največjim trajnostnim donosom

ICES: Mednarodni svet za raziskovanje morja

MSG: skupina držav članic

MAP: večletni načrt

MSY: največji trajnostni donos

NWW: severozahodne vode

NWWAC: svetovalni svet za severozahodne vode

BDS: biomasa drstitvenega staleža

STECF: Znanstveni, tehnični in gospodarski odbor za ribištvo

SWW: Jugozahodne vode

SWWAC: svetovalni svet za jugozahodne vode

TAC: celotni dovoljeni ulov